

Mellőző bán(t)ásmód
– avagy sajtódiskurzusok az etnikai identitás nyilvános felvállalásáról

Jelige: AHS923

Lezárás dátuma: 2014. 08. 06.

Kivonat

Jelen dolgozat célja vizsgálat tárgyává tenni három magyar-román interetnikus együttéléssel és legfőképp az etnikai identitás nyilvános felvállalásával kapcsolatos eseményt, melyek heves sajtóvisszhangot kaptak a romániai médiában: a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem magyar karainak visszaállításával kapcsolatos konfliktust, a 2013 márciusában a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceumban kirobbant „pántlika-botrányt”, illetve a 2013 októberében megrendezett szimbolikus eseményt, a Székelyek Nagy Menetelését. A három eseménnyel kapcsolatosan megjelent sajtóanyagokat és a releváns eseményekkel kapcsolatos reakciókat a diskurzus-elemzés eszközeivel vizsgálom. Az esetek elemzése után megvizsgálom pár releváns kisebbségi jogi vonatkozást, valamint röviden ismertetem Charles Taylor vonatkozó elméletét, melyek után következtetek.

Kulcsszavak: etnikai viszonyok, sajtó, identitás, konfliktus, diskurzus elemzés.

Bevezető

Románia 1991-ben elfogadott alkotmányának első cikkelye szerint

„Románia szuverén és független, egységes és oszthatatlan nemzetállam.”¹

Ez a kijelentés némiképp kétes értelmezést kap, amikor az ember azokra a nemzeti kisebbségekre gondol, akik Románia területét megosztják a többségi románokkal. A legutolsó népszámlálási adatok szerint Románia legnagyobb kisebbsége az önmagukat magyaroknak vallókból áll össze. A 2011-es adatok² szerint megközelítőleg a lakosság 6,5%-a (azaz több mint egy-huszada) magyarnak vallotta magát. A számok ismétlése feleslegesnek tűnhet, de

¹http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_1&par1=1#t1c0s0a1, utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

²<http://www.gandul.info/financiar/recensamant-date-finale-cati-romani-mai-sunt-in-romania-harta-emigratiei-in-europa-11082108>, utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

véleményem szerint nem árt észben tartani, hogy egy ekkora kisebbség igencsak nagy valódi és/vagy látszólagos konfliktusokat tud okozni.

Az alkotmány 6. szakasza elismeri az identitáshoz való jogot:

„(1) Az állam elismeri és biztosítja a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát az etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásuk megőrzéséhez, fejlesztéséhez és kifejezéséhez.

(2) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek identitásának megtartását, fejlesztését és kifejezését célzó állami védő intézkedéseknek meg kell felelniük a többi román állampolgárhoz viszonyítva az egyenlőség és a diszkrimináció tilalma elveinek.”³

A fentebbiek értelmében a nemzeti kisebbségekhez tartozók számára nem jelenthet gondot kulturális kötődésük kifejezése és megőrzése. Habár alkotmányos keretek nem tiltják a kulturális elköteleződés kifejezését vagy az etnikai identitás felvállalását (akár nyilvánosan is), számos konfliktusos helyzet áll fent nap mint nap a román többségek és a magyar kisebbségek között.

A különböző csoportok közötti konfliktusokat már számtalanszor elemezték az ellentételezés fényében. A barát-ellenség distinkció mentén már Carl Schmitt⁴ is megalapozta a Mi-Ők kétpólusú antagonizáló attitűd jelenlétét a „politikai”-ban. Van Dijk⁵ felfogása szerint hasonló ellentételezés történik a diskurzusok esetében is, amikor a beszélő saját csoportjával való azonosulásakor a Mi kategóriát testesíti meg, míg az ellenfele az Ők-be tartozik. A csoportok közötti különbözőség két különböző pólusba rendeli az egyedi ágenseket, a releváns kategoriális aspektusok alapján. A román többség és a magyar kisebbség diskurzusaiban relevánsan külön választja a Mi és az Ők kategória szerint. Az interetnikai diskurzus szintjén észrevehető a csoport szerinti ellentételezés.

Benhabib⁶ szerint, minden morális ágens, akinek életére befolyással vagyok, vagy befolyással vannak tetteim, a morális-beszélgető partneremmé válik („moral-conversation partner”). Ez az attitűd kellene meghatározóvá váljon, amikor egy közösség tagjai döntéseket hoznak a közösségről vagy annak tagjairól. A konfliktusokról való diskurzus elengedhetetlen a konfliktus megoldásához, a diskurzus azonban nem szabad egyirányú legyen. Ezt a

³ http://jog.sapientia.ro/data/hallgatok/letoltesek/Romania_alkotmánya_HU.pdf, utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

⁴ Schmitt, Carl: *A politikai fogalma*, Osiris Kiadó, Budapest, 2002.

⁵ Van Dijk, Teun A.: Principles of Critical Discourse Analysis. in: *Discourse & Society*, 4(2), 1993, 249-283.

⁶ Benhabib, Seyla: *The Rights of Others. Aliens, Residents and Citizens*. Cambridge UP, 2004, 14. old.

vezérelvet nem ajánlatos elfelejtenünk egy többnyelvű közösségben kialakult konfliktusok esetében sem.

A megjelenő konfliktusok változóak természetükben és formájukban is egyaránt. Számos esetben nem szükséges a nemzeti identitás nyilvános felvállalásáról beszélnünk, mint konfliktus-indító ok: hallhatunk olyan esetekről, melyekben magyarul beszélőbe kötöttek bele román honfitársaik, pusztán a nyelv használata miatt. Ezek az esetek ritkulni látszanak idővel és nem is kapnak rendszeresen érdemleges sajtónyilvánosságot.

Számottevően nagyobb sajtónyilvánosságnak örvendenek azok az esetek, amelyekben a magyar közösség szervezett módon ad hangot jelenlétének, esetleg követeléseinek és nyilvánosan felvállalja jelenlétét az ország területén. Hasonló megnyilvánulásnak mondható a „Székelyek Nagy Menetelése”, melynek identitás felvállaló szerepén kívül politikai célzata volt: hangot adni a székely autonómia-követeléseknek.

Hasonlóan nagy port kavaráó ügy, habár nem központi célja hangsúlyozni a magyar közösség jelenlétét vagy a kulturális identitás felvállalását, a ma napig is aktuális Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem magyar karainak visszaállításával kapcsolatos konfliktus.

Ugyancsak erőteljes érzelmek kifejezésére adott okot és lehetőséget a 2013 márciusában kirobbanó „hajpánt-ügy”, melynek főszereplője nem a magyar kisebbség tagja volt, hanem egy 15 éves román iskolás lány, aki a maga módján kisebbségi helyzetbe került: a többségi kultúra képviselőjeként él egy szignifikánsan magyar lakta területen, a Székelyföldi Kovásznában.

A fentebbi három eset fényében kívánom elemezni azokat az attitűdöket, melyeket a releváns esetekkel kapcsolatos diskurzusok ágensei képviselnek. A három megosztó esettel kapcsolatos reaktív megnyilvánulások különbözőek voltak a médiában attól függően, hogy a beszélő milyen csoportot vagy álláspontot képviselt. Céлом mélyebben belenézni a megnyilvánulások mögött megbúvó attitűdökbe, a releváns diskurzusok megvizsgálása által. Elsődlegesen azt vizsgálom, hogy a román közvélemény vagy politikai korpusz miként viszonyult a három magyar érintettségű üggyhöz. Ennek érdekében a román médiában található releváns verbális megnyilvánulásokat fogom diskurzus-elemzési módszerekkel.

A román médiában relevánsan megjelenő megnyilvánulások segíthetnek felderíteni a többség reprezentatív aktorainak attitűdjeit a magyar kisebbséggel kapcsolatos kérdésekben, a magyarokat érintő paradigmikus helyzetekkel kapcsolatban. Azáltal, hogy közelebbi vizsgálatnak vetjük alá a médiában közzétett verbális megnyilvánulásokat, tisztább képet kaphatunk az aktorok irányító attitűdjeiről. Mélyebb vizsgálat alapján feltérképezhetővé

válí, hogy a beszélők hogyan kívánják láttatni a két csoport közötti konfliktusokat a közönség számára.

Célravezető a médiában megjelentetett megnyilvánulásokat feltérképezni, ugyanis ezekben az esetekben a beszélőnek széleskörű hatása van a közönségre, a közvélemény formálása leginkább a média által történik⁷. Szavai befolyásolhatják az átlagpolgár véleményét, hozzáállását jó, de akár rossz irányba is egyaránt. A megnyilvánulás apró árnyalatait a kritikai diskurzus elemzés eszközeivel elemezve értelmezhetünk és felfedhetjük azokat az attitűdbeli különbségeket, melyeket a beszélő irányító módon fejez ki.

A politikai diskurzuselemzés⁸ használata kézenfekvő a hasonló kérdéskörök feltárásában, hiszen a politikai aktorok előfeltevéseire, kognitív modellezéseikre szavaikból áll módunkban következtetni. A politikai diskurzuselemzés egyik alapvető kiindulópontja, hogy a politikai beszédnek funkciója és implikációi vannak; azaz valamilyen elérendő célt követnek a beszélő szavai, és ezek a célok általában implikátum jelleggel rendelkeznek, tehát az aktor mondanivalója gyakran nem világosan és közvetlenül jelenik meg a beszédben, hanem burkoltan. A politikai szereplők magán emberi – és ezáltal magán beszélői – státusa prima facie nehezen elválasztható a politikai személyiségtől: a megszokott metódus szerint azon politikai diskurzusok számítanak elemezhetőnek a politikai diskurzus eszközeivel, melyek a nyilvános szférában kapnak helyet és nem egy magánbeszélgetésben. Ezek alapján politikai diskurzusnak nevezhetők az olyan verbális megnyilvánulások, melyeket a politikai szereplők tesznek a médiában. Hasonlókra fogok fókuszálni az elkövetkezendőkben.

A politikai szereplők „hivatalos” megnyilvánulásain kívül elemezni fogok releváns „kommentátori” megnyilvánulásokat is: olyan online felületeken tett kommenteket, melyeket médiafogyasztók az internet védő leple alatt, inkognitóban tesznek.

Kihangsúlyozom, hogy elemzésemben olyan román internetes fórumokon megjelenő megnyilvánulásokat elemzek, melyek elítélőek, vagy legalábbis hanyagolóak a magyarokkal vagy a magyar kisebbség ügyeivel kapcsolatban. Célom önkényesnek tűnhet, azonban nem az: az internet anonimitást kölcsönöz felhasználóinak, amit ők ki is használnak. Egy kolozsvári könnyűszerrel keveredhet heves és gyűlölködő vitába egy jászvásárhelyivel az interneten, anélkül, hogy a verbális sértegetésen kívül bármilyen következménye lenne – lehet következménye, de nem szükségszerűen. Az anonimitás pedig megengedi nekünk, hogy

⁷ Van Dijk, Teun A.: Power and the News Media, in D. Paletz (Ed.), *Political Communication and Action*. (9-36). Cresskill, NJ: Hampton Press, 1995, 10. old.

⁸ Van Dijk, Teun A.: What is Political Discourse Analysis? Key-note address Congress Political Linguistics. Antwerp, 7-9 -December 1995. In Jan Blommaert & Chris Bulcaen (Eds.), *Political linguistics*.(pp. 11-52). Amsterdam: Benjamins, 1997.

megismerkedjünk olyan véleményekkel, melyeket gátlástalanul formálnak a megszólalók, ezeknek elemzése pedig fényt deríthet természetükre és fajtáikra. Egy pillanatig sem állítom azt, hogy az itt megjelenített vélemények általánosan osztottak a románok között, vagy, hogy akár csupán az interneten megnyilvánuló románok között. A bemutatott vélemények pusztán egy szeletét képzik a román közvéleménynek, azonban egy olyan szeletét, amely betekintést nyújthat a konfliktusok természetébe.

Leginkább az elítélő román nyelvű megnyilvánulásokat, sarkított kifejezéssel élve „magyarellenes megnyilvánulásokat” fogom megvizsgálni, hiszen leginkább ezekben nyomon követhető a konfliktus menete. A „magyarellenes megnyilvánulás” fogalma hosszadalmas és óvatos definiálásra szorulna, és habár a feladat mindenképp megérdemelne akár több oldalnyi elemzést is, ebben az esetben inkább egy kezdetleges és felületes definícióval operálok. „R-magyarellenes megnyilvánulás”-nak tekintem azokat a negatív, esetlegesen sértő megnyilvánulásokat, melyeket egy nem-magyar beszélő tesz a magyar közösséggel, vagy annak egy tagjával szemben; effajta negatív megnyilvánulásnak tekintem azokat is, melyekben a beszélő a magyarokat (általánosító módon) felszólítja, hogy térjenek vissza Magyarországra, vagy hagyják el Romániát. A meghatározást azért csak az „R-magyarellenes megnyilvánulás”-ra adom meg – ahol az „R” a románt jelöli – mivel a kérdés szempontjából csak ez a reláció releváns. A megnyilvánulásokat főbb típusokba fogom csoportosítani az egyszerűség kedvéért – az összes releváns komment elkülönített elemzése meghaladja ezen dolgozat kereteit.

Írásom öt fő részből áll: az első három részben a három esetben megjelenő releváns diskurzusokat elemzem; először a Marosvásárhelyi Orvosi- és Gyógyszerészeti Egyetem magyar karainak visszaállításával kapcsolatos esetet, melynek hosszú lemeneti idejéből arra az időszakra kívánok koncentrálni, mely övezi az Ungureanu kabinet leváltását. A következő részben egy a Sabina Elena főszereplésével lezajló „hajpánt-ügy”-re érkező markáns verbális reakciót fogok megvizsgálni. Harmadikként a 2013 novemberében végbemenő Székelyek Nagy Menetelésének recepcióját fogom elemezni. Az ötödik részben megemlítek pár romániai kisebbségjogi vonatkozást és Charles Taylor elismerés elméletének vonatkozó aspektusait. Mindezek után levonom következtetéseimet.⁹

⁹Előzetesen megjegyzem, hogy a három esetben felmerülő attitűdök szám- vagy terjedelem szempontjából nem élesen különválaszthatók: egy bizonyos attitűd állhat különböző vagy több megnyilvánulás típus mögött. Az én klasszifikációm nem teljes, nem is lehet az, hiszen csupán három esetet vizsgálok és ezekben is egy adott beszélőt egyszeri megszólalóként kezelek – x verbális hozzájárulása mögött meghúzódhat egy olyan attitűd, amely y-nal kapcsolatban is felmerülhet, ebben az esetben én az esetek függvényében külön típusokként különítem el a megnyilvánulásokat.

1. A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem magyar vonala és a közvélemény

A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem (továbbiakban MOGYE) körüli oda-vissza játék már több év óta zajlik. Tulajdonképpen ez az ügy is kardinális szerepet játszott az alig 2 hónapig működő Ungureanu-kormány leváltásában. Nem célom az egész szinte három éves periódust elemezni az olvasó számára (ehhez a feladathoz ugyancsak csekély lenne egy diákköri konferencia adta lehetőség). Leginkább az Ungureanu-kabinet leváltása előtti és utáni egy hónapba fogom egy kicsit közelebbről megnézni.

A fergeteges támogatottságot szerző USL (Szociál-Liberális Szövetség) szövetség 2012 április 27.-én intézett bizalmatlansági indítványt¹⁰ az akkor kormányzó Ungureanu kabinet tevékenységével kapcsolatban. Az indítványban egy külön részlet csupán a MOGYE karainak visszaállításának eljárás módját kérdőjelezi meg. Az USL szövetség adu-ásként használta fel az egyetem körül kialakuló ellentéteket, melyek mai napig is súrlódásokat eredményeznek a romániai közéletben.

Az USL érvelése – talán túlságosan is leegyszerűsítve, arra alapult, hogy az egyetemi autonómia tiszteletben tartásának értelmében nem jogszerű beleavatkozni politikai erőnek az egyetem dolgaiba, azaz magyar karok elindítása nem erőltethető politikai úton az egyetem szenátusára, még ha esetlegesen a törvény engedélyezné is ezt.

2012 koratavaszán az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) próbálta legerőteljesebben meggyőzni az akkori kormányt, hogy tevékenyen járuljon hozzá a magyar nyelvű vonal életbeléptetéséhez – egy adott ponton még a kormányból való kilépésük¹¹ is felmerült, abban az esetben, hogyha nem garantálják a szenátus döntésének felülírását. A MOGYE szenátusát pedig a tanügy-minisztérium figyelmeztette: abban az esetben ha nem felel meg a törvényes keretnek, akkor megvonhatják a támogatást¹². Amíg a Szociál-Liberális Szövetség az egyetemi autonómia megsértésével vádolta a kormányt, a közvéleményben számos elképzelés alakult ki az üggyel kapcsolatban.

Constantin Copotoiu, a MOGYE rektora 2012 március első feléig azzal magyarázta fenntartásait, hogy az esetleges átcsoportosítás több kárral járna mint haszonnal, úgy a

¹⁰ http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_28591/Citeste-AICI-textul-integral-al-motiunii-de-cenzura-care-a-dat-jos-Guvernul-Ungureanu.html#axzz2Fc6KleW7. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

¹¹ <http://www.ziare.com/udmr/pdl/udmr-ameninta-daca-pdl-se-razgandeste-cu-umf-tg-mures-parasim-guvernarea-1156243>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

¹² <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-11728725-ministerul-educatiei-solicita-umf-targu-mures-rezolvarea-problemei-privind-carta-universitara-caz-contrar-riscand-taierea-finantarii-rectorul-umf-targu-mures-daca-infiintea-structuri-care-nu-.htm>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

magyar vonalnak¹³, mint a romának¹⁴. Az esetleges hallgató-hiány miatt mindkét vonal akkreditációs problémákba ütközhetne.

Az egyik legtöbbször emlegetett aggodalom a köztudatban az üggyel kapcsolatban az volt, hogy az egyetemi autonómia megsértésén kívül a magyar vonal létrehozása etnikai szegregációs alapon történne¹⁵. Ezt az aggodalmat legtöbbször azzal próbálták legitimálni, hogy egy hasonló szétválás megkövetelne olyan, a releváns szakhoz kapcsolt, egységek létrehozását, amik a román hallgatók számára már adottak, a magyar vonal számára azonban meg kell őket teremteni vagy át kell őket csoportosítani a már meglévők közül.

Az egyetem több száz diákja kezdett tüntetésbe az egyetemi autonómia megtartása mellett és az állami beavatkozás ellen¹⁶. Érvelésükben és transzparenszeiken az egyetemi autonómia védelme és az „egyesült MOGYE” jelent meg leggyakrabban.

A MOGYE-vel kapcsolatos kérdéskör szemlélésénél figyelembe kell vennünk, hogy a 2011-es tanügyi törvény a MOGYE mellett két másik egyetemről állapította meg, hogy megfelel a „multikulturális és többnyelvű” kategóriának: a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemről és a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem. Jelenleg mindkét egyetem él a törvény által biztosított jogával, hogy magyar (és esetenként angol) vonalat is üzemeltessen a román mellett.

A Szociál-Liberális Szövetség és a Demokrata-Liberális Párt viszálya hamarosan egyedüli főszereplői lettek az üggynek, mely eredetileg a MOGYE vezetési struktúrájáról szólt. A később Ponta vezetésével kormányt alakító Szociál-Liberális Szövetség egy ügyes húzással kihasználta az egyetem körüli vitákat és a bizalmatlansági indítványával megöntötte az Ungureanu kabinetet. A Ponta-kormány természetesen első intézkedésének a MOGYE szenátusát kötelező kormányrendeletet vonta vissza, ezzel ideiglenesen lenyugtatva a kedélyeket. Az ügy azóta számos változáson ment keresztül, melyekről hely hiányában nem áll módomban érdemben beszélni.

¹³ A „vonal” kifejezés olyan szervezeti egységek létrehozására értelmezendő, melyek megengednék a magyar tanári egységnek, hogy önmaguk nevezzék ki oktatókat, döntsenek a magyarul tanuló diákokat érintő kérdésekről, végül is, hogy önálló egységként működjenek a nagyobb egyetemi közösségek belül. Erre való joguk biztosítva van a törvények által, azonban az egyetem Szenátusa, ahol kisebb számban vannak a magyarok, ennek a létrehozását leszavazta.

¹⁴<http://www.ziare.com/stiri/maghiari/rectorul-umf-targu-mures-daca-ne-despartim-n-o-sa-corespundem-normelor-1155924>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

¹⁵<http://www.mediafax.ro/social/prefectul-de-mures-noua-structura-de-la-umf-va-duce-la-segregarea-studentilor-pe-criterii-etnice-12204322>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

¹⁶http://www.realitatea.net/protest-500-de-oameni-impotriva-separarii-etnice-la-umf-targu-mures_922192.html. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

"Este o chestiune nationala, care tine de un principiu constitutional garantat. Limba oficiala a statului roman este cea romana. Limba romana si autonomia universitara nu se negociaza. Limba romana nu trebuie negociata nici la Targu Mures, nici la Botosani, nici la Calarasi."¹⁷

„Nemzeti kérdés, amely egy garantált alkotmányos elvhez tartozik. A román állam hivatalos nyelve a román. A román nyelvről és az egyetemi autonómiáról nem lehet alkudozni. A román nyelv kapcsán nem lehet alkudni sem Marosvásárhelyen, sem Botosaniban, sem Calarasiban.”
(saját fordítás)

A fenti részlet Ciprian Dobre-tól, a Nemzeti Liberális Párt (Partidul National Liberal) marosvásárhelyi képviselőjétől származik, aki nem melleleg jogász és a MOGYE körüli vitáról 2012 március 27.-én beszélt a *ziare.com*-nak. A forrás-cikkben hosszabban is kifejti véleményét a témáról, én azonban ezt a részletet emelném ki, mint amelyik a leginkább árulkodó.

A fenti részletben azzal kezdi a beszélő, hogy „ez egy nemzeti ügy” – „ügy” alatt az egyetem magyar vonalának kialakítása körüli kérdéskörre utal, mely véleménye szerint nemzeti szintű, ami arra enged utalni, hogy a beszélő kizárja a MOGYE csupán lokális fontosságát vagy érvényességét. „...amely egy garantált alkotmányossági elvtől függ” – a beszélő utalása az alkotmányosságra egy tárgyilagos, külső keretet kölcsönöz a beszélő szavainak, azaz: (látszólag) nem a beszélő személyes véleménye az, ami determinálja szavait, hanem egy külső, objektív aspektus a meghatározó – az externális aspektusok hangsúlyozása arra szolgál, hogy a beszélő felmenthesse magát a személyes felelősség alól: ezt nem azért mondja, mert személyes meggyőződése lenne (akár az is lehet), hanem mert a külső tényeknek beállított aspektusok így határozzák meg. A ténszerűség gondolatát csak még inkább kiemeli a „garancia” megemlítése. A beszélő tárgyának tényként való beállítása azt a képet hivatott felbresztetni, hogy a tények adottsága ellen nincs mit tenni, hogyha X tény, akkor személyes cselekvések vagy gondolatok nem befolyásolják annak létét.

„Az román állam hivatalos nyelve (az) a román (nyelv).” – a hivatalosság megemlítése ugyancsak egy külsődleges, beszélőtől-függetlenítő tényre célzott vezetni, tehát a beszélő szerint ez egy megkérdőjelezhetetlen tény. A kijelentés akkor kapcsolódik a témához (ebben az esetben a MOGYE-ügyhöz), hogyha előtérbe helyeződik a romántól eltérő nyelven történő oktatás kérdése – pusztán a hivatalostól eltérő nyelvi oktatás megemlítése azt

¹⁷<http://www.ziare.com/ciprian-minodor-dobre/stiri-ciprian-minodor-dobre/ciprian-dobre-pnl-despre-umf-tg-mures-scoala-romaneasca-a-primit-o-palma-1158441>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

a látszatot célzott kelteni, hogy az adott téma pusztán ennyit foglal magába, ami torzíthatja a beszélő által vetített képet.

„A román nyelv és az egyetemi autonómia nem egyezkedhető/egyezkedés kérdése” – az előbb alapvetőnek vett román nyelv és az egyetemi autonómia konjunktív elhelyezése arra enged utalni, hogy a beszélő azonos szintűnek kívánja láttatni a kettőt: úgy ahogy a román nyelv hivatalos státusa tény és nem vélemény kérdése, ugyanúgy az egyetemi autonómia is egy eleve adott dolog, amit senki sem kérdőjelezhet meg – még a MOGYE-n magyar vonalat indítani óhajtok sem.

„A nyelvről nem kell egyezkedni sem Marosvásárhelyen, sem Botosani-ban, sem Calarasi-ban.” – az utolsóként hozzátett kijelentés az azonos fogalom-halmazba társítja Marosvásárhelyet, Botosán-t és Calarasi-t. Ezzel a társítással arra utal a beszélő, hogy Marosvásárhely helyzete nem más, mint Botosán-é vagy Calarasi-é – a kijelentés fényében eltűnnek a különbségek a három város között, melyek pedig nem kicsik. A 2011-es népszámlálás adatai szerint¹⁸ Botosán és Calarasi 91%-os és közel 83%/-os román többséggel rendelkeznek, és elenyésző magyar jelenlétről beszélhetünk, míg Marosvásárhely magyar népesség megközelíti a 45%-ot. Hogyha társítva említjük a három települést, akkor ezeket az adatokat figyelmen kívül hagyjuk. Habár a pontos számszerűsített adatokkal nem szükségszerűen lehetünk tisztában, az viszont köztudott, hogy Marosvásárhelyen egy nagy számú magyar kisebbségről beszélhetünk, míg a másik két városról is sokat tudják, hogy szinte csak románok lakják. Az is megjelenik a köztudatban – habár lehet, hogy kevésbé, hogy Marosvásárhelyen léteznek magyar nyelvű intézmények. Ennek fényében a három város társítása arra is utalhat, hogy a városok között levő nyilvánvaló különbségek nem relevánsak, az, hogy Marosvásárhelyen nagyszámú magyar kisebbség él nem kell azt jelentse, hogy bármilyen más intézkedésekre jogosítja fel a helyieket – a nyelvi kérelmek tehát nem illetik meg a Marosvásárhelyieket, hiszen Botosánban és Calarasi-ban sem jelennek meg (ahol nem is jelenhetnek, a magyar kisebbség hiányában).

A közvéleményben hamar átkerült a hangsúly az egyetemi autonómia- és az állami beavatkozás kérdéséről az etnikai konfliktusra. Mint manapság megszokott társadalmi érdekeltsgű ügyek esetében, a MOGYE kérdéskörrel kapcsolatban is indítottak online-petíciót¹⁹. A petíciót több mint 27000 írták alá és több mint 5000 komment érkezett. A kommentek nagy része az egyetemi autonómia megsértését sérelmezte, de számos olyan is

¹⁸ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

¹⁹ http://www.petitiononline.com/respectati_autonomia_universitara_la_umf_tg-mures. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

akadt, melyek az etnikai konfliktus mentén kialakult sérelmeinek adott hangot. Több komment tartalmazott nyílt és durva R-magyarellenes megnyilvánulásokat. Az R-magyarellenes kommentelők közül legtöbben (heves kiátkozások közepette) azt a gondolatot fejezték ki, hogy a magyar vonal beindítása etnikai szegregációs céllal történik, hogy a magyaroknak egyre több joguk van, míg a többségnek egyre kevesebb, olyan kommentek is voltak, melyeknek szerzője ragaszkodott ahhoz, hogy az oktatás csak az állam nyelvén történjen, de olyan komment is volt, amelyikben a szerző kijelentette, hogy „ha bombája lenne akkor a világ különböző sarkaiba robbantaná az összes árulót abból a nemzetből”²⁰. A kommenteknek megközelítőleg egy ötöde foglalt magába valamilyen hasonló gondolatot.

A magyarellenes kommentek a következő sablonok szerint alakultak:

1a) A magyarok etnikai szeparációt akarnak az egyetemen (ez nem egy kívánatos állapot).

1b) A magyarok (megint/túl sok) kéréssel lépnek fel (ez nem egy kívánatos magatartás) – kisebbségi státusukhoz képest.

További eléggé szignifikáns számban jelentek meg azok a kommentek mik szerint „a magyarok mindent el akarnak lopni”, valamint az előbb említett „az oktatásnak az ország nyelvén kell zajlania”.

A közvéleményben olyan tévképzetek kezdtek el kialakulni, hogy a MOGYE magyar vonala etnikai alapon szándékozik függetlenedni a román vonaltól. Annak kevesen néztek utána, hogy mi is volt a helyzet az egyetemen: a magyar diákok számára már volt biztosítva magyar oktatás, tehát a gyakorlatban már meg is történt egy bizonyos szeparáció, amitől oly sokan félhettek. A tévképzetek mögött csak találgathatunk, hogy milyen kognitív modellek vagy milyen preszuppozíciók találhatók.

A sablon válaszok alapján a magyarellenes megnyilvánulók

(1a) esetében a beszélő nehezményez a magyarokra, mert egy esetleges szeparatista akaratot feltételez a magyarok cselekedete mögött, mely nem kívánatos a beszélő számára. A szeparatizmustól való félelem, akár megalapozott, akár nem, fellép számos esetben a MOGYE-vel kapcsolatban. Gyakori előfordulása kapcsolatban lehet a magyar kisebbségi

²⁰„Daca as avea o bomba i-as zbura in toate colturile lumii pe toti tradatorii aia de neam, sa nu mai aud de numele lor. Eeeei, ce bun ar fi Vlad Tepes sa-i traga pe toti in teapa ca pe niste sobolani. Asa ar merita.” Ha lenne egy bombám, a világ sarkaiba repíteném az összes nemzetárulót, ne is halljak többet róluk. Mileyen jól jönne Vlad Tepes, hogy karóba húzza őket, mint valami patkányokat. Ezt érdemelnék. – írja a fórumon megszólaló: <http://www.petitieonline.com/forum/post/631479>,. utolsó letöltés időpontja: 17:50, 2014-04-16.

pártok által hangoztatott autonómia-törekvésekkel. Autonómia-törekvések alatt érthetjük nem csupán a *per se* autonómia törekvéseket, hanem a föderatív törekvéseket is, akár. Habár az autonómia és a föderáció merőben mást takarnak, a román közvélemény számára szorosan összefüggnek és egy fogalom-felhőhöz kapcsolódnak (az adott társadalmi-képzet keretei között²¹), mégpedig a *különválás* fogalmához. Ez a fogalom-felhő magába foglalja a romántól különböző, magyar, nyelv használatától való félelemtől kezdve egészen a Románia területi integritásának féltéséig terjedő attitűdöket. A különválás fogalom-felhőben jelen levő laza átjárhatóság miatt egy különözési aktus gondolata – amilyen egy *külön* vonal létrehozásának gondolata – ellentétes érzelmeket és attitűdöket vált ki.

(1b) esetében a beszélő nemtetszését fejezi azzal kapcsolatban, hogy az általánosan vett magyar közösség *ismételten* egy (jog-)kérelemmel áll elő. Ez a negatív attitűd erősen támaszkodik egy *ismétlődő kérelem* fogalom-felhőhöz. Az efféle kijelentések mögött megbúvó alapfeltevés az, hogy a magyar közösség az elvártnál többször és gyakrabban fordul igényekkel a politikum vagy a román társadalom felé, a kérelmek nagy száma pedig – néhány megnyilvánulásban – nincs összhangban a magyarok kisebbségi státusával. Azaz, mivel a magyarok kisebbségben vannak nem jogosultak annyit kérni, mint amennyit egyébként kérnek.

Azokban az esetekben, amikor a két attitűd ötvözéséről beszélhetünk, általában az a gondolat jelenik meg, hogy a magyarok kisebbségben vannak, ezért nincs joguk/nem elvárt, hogy különbözőségi kérelmüket hangoztassák.

2. Sabina Elena, a március 15.-ei trikolór és a közvélemény

A 2013 márciusában valósággal kirobbanó trikolór- vagy hajpánt-ügy nem kifejezetten politikai esemény. A katalizátor egy politikailag ismeretlen személy, egy akkor tizenöt éves kovásznai román lány, akit csak Sabina Elena néven ismertetett a média. Botrányos cselekedete annyiban állt, hogy a román trikolór színeiben pompázó szalagot kötött a feje köré (hajpántként). Mindez nem keltett volna semmilyen szükségszerű felháborodást, az viszont már annál inkább, hogy Sabina Elena mindezt egy főként székely lakta településen cselekedte, méghozzá a március 15. magyar nemzeti ünnepen.

²¹ Van Dijk, Teun A.: Discourse and Cognition in Society. In D. Crowley & D. Mitchell, *Communication Theory Today*. (pp. 107-126). Oxford: Pergamon Press, 1993, p. 110.

Sabina Elena motivációját felesleges lenne itt tárgyalnunk. Saját bevallása szerint pusztán jelezni akarta nemzeti hovatartozását és nem konfliktust gerjeszteni, gyűlölködni még annyira se. Motiváltságától eltekintve, cselekedete egy ország lakosságát mozgatta meg. Közösségi portálok alakultak Sabina Elena mellett és ugyanígy ellen, támogató tüntetések és ellentüntetések követték egymást több romániai városban. Sabina Elena maga kvázi celeb szintre emelte magát tettével, aki még az egyik román hírműsorban is kapott értékes műsorperceket.

Az alább kiemelt beszédrészlet Victor Ponta miniszterelnöktől származik, aki egy kormányülésen reflektált a 15 éves lány által kirobbantott esetre:

"Nu vreau să inflamăm lucrurile, dar nici nu vrem să lăsăm nesancționate încălcări ale legii. Suntem toți egali în țara asta, și români, și maghiari, și germani, și romi, și orice altceva, avem respect pentru însemnele fiecăruia, naționale și locale, și nu îmi doresc niciun fel de inflamare, pentru că asta ar da apă la moară extremiștilor, dar nici nu vreau să lăsăm lucrurile, nu acceptăm abuzuri din nicio parte, nici din partea majorității, nici a minorității."²²

„Nem akarom, hogy felfújjuk a dolgokat, de nem is akarom, hogy büntetlen maradjon a törvénszegés. Mind egyenlők vagyunk ebben az országban. Románok, magyarok, németek, romák, és bárki más, tiszteljünk mindenkinek a nemzeti és helyi szimbólumait, és nem szeretnék semmi felduzzasztást, mert ez a szélsőségesek malmára hajtaná a vizet, de nem szeretném így hagyni a dolgokat, nem tűrjük a visszaéléseket sem a többség, sem a kisebbség részéről.” (saját fordítás.)

A beszélő első mondata hivatott összegezni a beszélő álláspontját, ezáltal előrevetíteni, hogy a beszélő mit fog kifejteni a következőkben. Ebben az esetben egy gyengített álláspontot hangsúlyoz ki – a diskurzusban előtérbe helyezett beszédjeleknek hangsúlyozott szerepet tulajdonítunk; mi szerint „Nem akarom, hogy felduzzassuk a dolgokat”, ezzel a mondati egységgel azt közvetíti a hallgatóságnak, hogy egy személyes akarati döntésről lenne szó, ezzel keltve azt az érzést, hogy a diskurzus tárgya nem hivatalos jellegű, és, hogy ő nem hajlandó, vagy nem szívesen hajlandó elvállalni a róla való beszélgetést. Ezek után egy többes számú közösséget vállaló vizuális metaforával – felduzzasztani, felduzzad, duzzad – folytatja mondandóját, ami a hallgatóságban az egyre

²² <http://www.mediafax.ro/politic/ponta-despre-cazul-fetei-din-covasna-nu-vreau-sa-inflamam-lucrurile-dar-nici-nu-acceptam-abuzuri-10694142>. utolsó letöltés időpontja: 12:15. 2014-04-16.

nagyobbá válás képzetét kelti. Ezt a képzetet egyesítve az akarati aktus képzetével a beszélő közvetíti számunkra, hogy az ügy mesterségesen túlméretezett (az duzzasztás aktív gondolata azt sugallja, hogy az ügyet az emberi beavatkozás „fújja fel”) és, hogy nem akarja a – feltehetőleg szükségtelen – túlméretezésben ő is részt venni. Még ugyanabban a mondatban ellentételezi a mondat első részét, folytatva egy tagadó többes számú akarat-jelző igével „nici nu vrem”, melyben a többes szám már utal a beszélő közösségvállalására, gyaníthatóan saját pártjával, ami összekötve a „szankcionálatlanul” megjelenésével hivatalosságot kölcsönöz szavainak – a szankció jellegzetesen jogi-politikai aktusra utal, ami hivatalos kereteket igényel. Álláspontján gyengít a passzivitást jelző „hagyva” – szankcionálatlanul hagyva – morféma, ami az aktív szankció nélküliség képzetéhez és az ezután következő erőteljesebb „törvényszegés”-hez csatlakoztatva azt sugallja, hogy fellép egy kötelesség, a törvényszegés elkerülése érdekében el kell kerülni a passzivitást.

A következő mondategységben közösséget vállal mindenki vel, aki az országban van: „mind egyenlők vagyunk ebben az országban”, ami után kijelentését egy felsorolással erősíti, első helyre a román többséget említve, majd a magyarokat, a németek és a romákat, majd a teljesség látszatát keltve hozzátesz egy lekerekítő „si orice altceva” azaz „bármilyen más”. Ez a kijelentése arra utal, hogy a többségek és a kisebbségek (bármilyen kisebbségi is legyen) egyenlők. Ebből következtethetnénk arra, hogy a kisebbségek és a többségek között nincsenek különböző erőviszonyok, erre azonban enyhén ráció a valóság – a valóságra pedig a beszélő szavai – mintha csak az egyenlőségből következne (egyébként nem következik), kijelenti közösséget vállalva „mindannyiunkkal”, hogy mindannyian tisztelettel vagyunk mindenki – azaz az ellentételezett többiek – jeleire, szimbólumaira, [legyen az] nemzeti vagy helyi, lokális. Ez a kijelentése teljességgel visszaütni látszik annak fényében, hogy nem sokkal a „hajpánt-ügy” előtt egy másik interetnikai konfliktus játszott főszerepet a médiában: a székely zászló köztereken való megjelentetéséről, melyben a kormány hallgatólagos álláspontja a szimbólum használata ellen volt. Ennek tudtában a beszélő szavahihetősége kétségesnek tűnhet, amikor az egymás szimbólumainak tiszteletéről beszél.

A kiemelt részlet egy ismétléssel folytatódik, ami hangsúlyozni hivatott az előzőleg elmondottakat, mi szerint a beszélő nem kíván (gyengített szubjektívebb formula az előzetesen használt „akar”-hoz képest) semmiféle felfújást. A „semmiféle” („niciun fel”) arra utal, hogy nem csak egy bizonyos típusú felfújásról lehetne szó, hanem többről is akár. Erre utalnak a beszélő további szavai is, melyekben egy újabb jól ismert víz-metaforával indokolja tartózkodását a duzzasztástól, miszerint ez „a radikálisok malmára hajtáná a vizet” („pentru că asta ar da apă la moară extremiştilor”). Ez a vizuális kép is az emberi beavatkozás

hozzájáruló hatásának gondolatát célzott felkelteni a hallgatóságban. A folytatásban újabb ellentételezésre kerül sor, melyben kijelenti, hogy „de azt sem akarom,” – a beszélő egyes számban jelzi határozott akarati attitűdjének hiányát – „hogyan hagyjuk a dolgokat” – az akarati aktus tárgya azonban már többes számban jelenik meg, tehát a passzivitásért felelősnek nem csupán önmagát, hanem a vele közösséget vállalókat is érti. A homályos „dolgokat” kifejezés, főleg többes számban használva, a hallgatóság elbizonytalanítását eredményezheti a szóban forgó esettel és a beszélő álláspontjával kapcsolatban.

A részlet végén kijelenti, hogy „nem fogadunk el visszaélést egyik részről sem, sem a többség, sem a kisebbség részéről”. Az „elfogadás” fogalma egy felsőbbbségi pozícióról árulkodik, azt a képzetet kelti, hogy a beszélő – és társai – döntési pozícióban vannak és döntésük negatív következményekkel járhat a cselekvő részére. Ezek után kihangsúlyozza, látszólag egyenlő tekintettel a két félre, hogy „sem a többség, sem a kisebbség részéről” nem fogadnak el visszaéléseket. Ez a mellérendelődés azt hivatott sugallni, hogy a beszélő nem tesz különbséget a többség és a kisebbség között.

A beszélő a kezdeti határozatlan fellépéséhez képest egy határozottabb – valósággal fenyegető pozícióból zár. Egy ilyen ambivalens „állásfoglalás” kézenfekvő a politikai aktorok számára, mivel megnyugtatja a témával egyetértő hallgatóságot is, és a kérdést ellenzőket is. Ezáltal a beszélő látszólag bebiztosította magát mindkét oldalról.

A hír felröppenésének időpontjában az akkor 15 éves lányt egyesek kvázi nemzeti szimbólumként tartották számon. Elmondása szerint azért öltötte fel a trikolor hajpántot²³, mert „ők, Romániában, kérvényt kellett letengyenek az igazgatóságnál, hogy December 1.-én elénekelhessék a román himnusz az iskola udvarán”²⁴. Tette imponált számos honfitársának, aki érezte a magyarokkal szemben esetlegesen létező pozitív diszkriminációt, vagy akit valamilyen valós vagy valótlan indokból veszélyeztetet a székelyek nagyszámú jelenléte. A facebook.com közösségi portálon 14 „Sabina Elena”, „Alaturi de Sabina Elena” vagy hasonló nevű csoport jött létre. Cselekedete hasonlóan erőteljes reakciót váltott ki a lány álláspontját ellenzőkből is, az őt támogató csoportokba számos fenyegető hozzászólás érkezett és a lányt személyesen is megfenyegették²⁵.

²³Sabina Elena egyébként a román nemzeti ünnepre is szimbolikus tartalomba öltöztette magát: http://www.wowbiz.ro/va-mai-amintiti-de-sabina--fata-cu-bentita-tricolora-vezi-ce-a-facut-de-1-decembrie_80147.html. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

²⁴<http://www.frontpress.ro/2013/03/sabina-elena-despre-momentul-1-decembrie-2012.html>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

²⁵<http://www.mediafax.ro/social/o-eleva-a-fost-amenintata-pentru-ca-a-purtat-o-bentita-tricolora-la-scoala-de-ziua-maghiarilor-de-pretutindeni-politia-a-deschis-dosar-penal-10680288>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

Személyes glorifikációját leginkább a vele elkészített interjú segítette elő, amelyben nemzeti hősként jelenítették meg a tévé képernyők előtt.²⁶ Nem tisztem a vizuális jeleket értelmezni ebben a dolgozatban, azonban felhívnám a figyelmet a videó-anyagban található háttér-képre, melyet a Sabina Elena (manapság olyan divatos) selfie-jének mintájára alkottak meg, de azzal a különbséggel, hogy a lány feketére festett haján és feketével meghúzott arcának körvonalain kívül, csak a trikolór hajpánt színei vannak jelen.

A *ziare.com* román hírszemlélő portál szerint 2013 március közepétől, azaz az eset kirobbanásától egészen 2013 április végéig 13 hírértékű médiatermék foglalkozott a trikolóros kislány esetével és a hírek nézettsége a 600-astól a 7000-es nézettségszámig terjednek. Ezekbe a számadatokba nem tartoznak bele a tipikusan bulvár sajtó termékek, mint például a román *Vice.com* egyik sok megosztásnak örvendő cikke²⁷, melyben a hajpánt-ügyet „nem-témának” nevezi az író, és a hasonló fórumokon és véleményrovatokban megjelenő információ-termékeket.

A *www.mediafax.ro* keresője két cikkel válaszol a „Sabina Elena” keresőszóra, amelyek közül az egyik nem az akkori esettel kapcsolatos, míg a „fata bentita” keresőszavakra 9 kapcsolódó cikket jelentet meg, melyek nagyrészt a szimpátiatüntetésekről szólnak.

A lányt támogató fórumokon szignifikánsan nagyobb volt a nyíltan magyarellenos megnyilvánulások száma – a kommentelők nagy része üdvözölte a lány „patriotizmusát”, valamint átlagban szinte minden második-harmadik komment vastag magyarellenességgel volt megkenve. A Sabina Elena mellett kiálló kommentelők a következők mentén fogalmazták meg gondolataikat:

2a) Sabina Elena egy patrióta, mert kimutatja abbeli büszkeségét, hogy román (a magyar nemzeti ünnepen is).

2b) Sabina Elena patrióta/helyesen cselekszik, mert kiáll a magyarok ellen, akik félelemben tartják a székelyföldi románokat.

2c) Sabina Elena patrióta/helyesen cselekszik, mert kiáll a magyarok ellen, akiknek ha „nem tetszik” akkor költözzenek „vissza” Magyarországra.

2d) Sabina Elena patrióta/helyesen cselekszik, mert kiáll a magyarok ellen, akik „jobban tennék”, ha megszoknák (végre), hogy kisebbségben élnek.

²⁶http://www.realitatea.net/sabina-elena-eleva-cu-benti-a-tricolora-invitata-acum-la-realitatea-tv_1140923.html. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

²⁷<http://www.vice.com/ro/read/sabina-fata-cu-bentita-tricolora-este-un-nonsubiect>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

A kommentek nagy hányada valamilyen fajta kevert formában jelenítette meg a fenti opciókat. Ezeken kívül a gondos kereső találhat számos olyan kommentet is, melyek nem is feltétlenül üdvözlik a lány tettét, csak szidják a székeleyeket.

2a) értelmében a lány helyesen cselekszik azzal, hogy jelzi románságát a magyarok felé. Kontextuális adalékként megjelenik az a faktor, hogy a lány mindezt a magyar nemzeti ünnepen tette, amikor is a magyarok tiszteletlenségnek értelmezhetik a trikolór hordását. Itt ugyancsak megjelenik a március 15.-én hagyományosan hordott magyar kokárda és a román trikolór hajpánt közti antitézis is. Az ilyen féle koncepcióban a lány tette nem számít provokációnak, vagy ha provokációnak számít, akkor az egy helyénvaló provokáció. Ez a koncepció feltételezheti azt is, hogy a magyarok nemzeti ünnepén kíváncsiak emlékeztetni őket arról, hogy más nemzetiségek is élnek a közelükben – avagy ennél radikálisabban: a magyarok Romániában élnek és ezt nem szabad hagynunk, hogy ezt elfelejtsék.

2b) utal arra a paradigmátikus helyzetre, ami Székelyföldön előáll, mégpedig, hogy az országban élő kisebbség tagjai vannak többségben az adott régióban. Az egyébként jelen levő feszültségek okán számos román nem érzi magát biztonságban a székely régióban, vélt vagy valós konfliktusok miatt.

2c) magában foglal egy olyan feltevést, ami szerint a magyarok akár el is hagyhatják az országot, az a beszélőt nem érinti negatívan, sőt, hogyha a magyaroknak nem megfelelő az, hogy kisebbségi létben vannak, akkor megfelelőbb lenne, hogyha elhagynák az országot. Ez viszont azt a feltevést jeleníti meg, hogy a magyarokra nincs szükség, nem szerves részei a beszélő által elképzelt román társadalomnak.

2d) egy rendreutasító magatartást takar, ami szerint a magyar kisebbségi létnek kíváncsiak párosulnia egy kisebbségi-komplexussal is, hiszen a magyarok csupán kisebbség. Ez a koncepció magában foglal egy bizonyos elismerés-szintbeli különbséget: mivel a magyarok kisebbséget alkotnak, kevesebb elismerést érdemelnek, mint a többségi románok.

3. A Székelyek Nagy Menetelése a közvéleményben

2013 október 27.-én került sor a Székelyek Nagy Menetelése elnevezésű manifesztációra, melynek alkalmával egy 54 kilométer hosszú emberi-láncot alkotva Kökös és Bereck között meneteltek Székelyföld- és Románia más részén élő magyarok. A demonstráció célja a székely autonómia-törekvések melletti kiállás volt. A demonstrációval

egy időben számos szimpátiatüntetésre került sor²⁸, valamint a székelyföldi főhelyszínre számos magyarországi politikus eljött²⁹.

A Székelyek Nagy Menetelése (továbbiakban „Menetelés”) pont arra a fogalom-felhőre tapint rá, amiről már szóltam az 1a) kapcsán, de erről bővebben a továbbiakban fogok szólni.

A Meneteléssel kapcsolatban nem léptek fel sokan elmarasztaló nyilatkozatokkal, vagy legalábbis nem sokan vitték nyilvánosságra egyet nem értésüket. Aki szignifikánsabb megjegyzést tett a demonstrációval kapcsolatban az Liviu Dragnea miniszterelnök helyettes volt:

“Este o acțiune, după părerea mea, un fel de escaladare reciprocă între ceea ce face o parte politică, de acolo, UDMR, și ce fac ceilalți, celelalte partide. Dacă unul din partidele maghiare întreprinde o acțiune, ceilalți se simt obligați să facă și ei pentru a nu-și pierde electoratul. Speranța mea este ca această escaladare să se oprească aici, să nu meargă mai departe, pentru că nu putem accepta la nesfârșit discuții despre nu știu ce solicitări neconstituționale”.³⁰

„Véleményem szerint egy akció, egyfajta kölcsönös eszkaláció aközött, amit az egyik politikai oldal, az RMDSZ tesz, és amit a többiek, a többi párt tesz. Ha az egyik magyar párt elindít egy akciót, a többiek úgy érzik, nekik is cselekedniük kell, hogy ne veszítsék el a szavazóikat. Abban reménykedem, hogy e az eszkaláció itt megáll, és nem halad tovább, mert nem fogadhatunk el a végtelenségig vitákat nem is tudom milyen alkotmányellenes kérésekről.” (saját fordítás)

A megnyilatkozás így indul, hogy „ez a cselekvés (azaz a Menetelés), *az ő véleménye szerint,...*”. A hozzátoldott személyes vélemény klauza azt a látszatot kívánja kelteni, hogy a beszélő nem egy hivatalos álláspontot közvetít, hanem csupán a saját véleményét hangoztatja – a vélemény-státus hangsúlyozásával a beszélő felmenteni kívánja magát a hivatalos felelősség alól, ami természetesen nem jelenti azt, hogy a szavai nincsenek hatással a hallgatóságra. Tehát – az ő véleménye szerint: a jelen esemény „egy valamilyen fajta” – homályosítással bagatellizálja a releváns tárgyat, „kölcsönös

²⁸<http://www.vg.hu/kozelet/politika/szimpatiuntetes-budapest-a-szekelyek-nagy-menetevel-414685>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

²⁹<http://jobbik.hu/hireink/jobbi-csatlakozik-szekelyek-nagy-menetelesehez>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

³⁰<http://www.mediafax.ro/politic/dragnea-despre-marsul-secuilor-nu-acceptam-la-nesfarsit-discutii-despre-solicitari-neconstitutive-11575696>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

eszkaláció/fokozás” – a kölcsönösség gondolata implikálja a szándékosság megjelenését, tehát ez egy szándékos fokozása valamilyen egyébként kicsire értékelt dolognak. „...a között, amit egy politikai rész/párt csinál, az RMDSZ” – megint megjelenítődik a szándékosság gondolata, melyet most egy konkrét politikai aktor, az RMDSZ-hez kapcsol, „...és amiket a többiek [csinálnak], a többi párt” – ezzel a distinkcióval választja szét a konkrétan megnevezett RMDSZ kevésbé autonómia centrikus politizálási formáját a „többi párt” vagy politikai aktor politizálási formájától.

„Hogyha az egyik magyar párt felvállal egy akciót/cselekvést” – a „hogyha” feltételes bevezetésű mondat arra enged utalni, hogy egy törvényszerűségről fog beszámolni a beszélő: ’hogyha a, akkor b’, tehát a következőkben a feltétel kimeneteléről fog beszámolni: „a többiek kényszerítve érzik magukat, hogy ők is tegyenek azért, hogy ne veszítsék el a választóikat...” – a kényszer gondolatának törvényszerűsítése arra engedne következtetni, hogy a beszélő szerint az összefüggés független a körülményektől, hiszen hogyha a feltétel adott, akkor következnie kell belőle a következménynek, de a továbbiakban kiderül, hogy a beszélő szerint ez az összefüggés valaminek az elérésének céljából történik, mégpedig a választók megtartásának céljából.

„Az én reményem az/Én remélem...” – megint csak beemeli a szubjektum leválasztását a hivatalos állásponttól, ezzel próbálva kibújni a felelősség alól, „hogy ez a fokozás megáll itt, és nem megy tovább” – hogy a fentebb említett szándékosan fokozott (hasonlóan a Sabina Elena-ról elmondottak esetében) esemény/helyzet nem fokozódik ennél jobban. És a továbbiakban meg is indokolja, hogy miért gondolja jobbnak, hogyha nem „fokozódik tovább”: „...mivel nem tudunk *elfogadni*” – a beszélő többes száma a közösségvállalásra utal, feltehetőleg a románokkal, az elfogadás elmaradása pedig az aktív döntő szerepre utal: a román közösség dönt arról, hogy meddig fogadja el a magyarok cselekedeteit, hogyha pedig nem fogadja el, akkor a magyarok megtorlásban fognak részesülni. „a *végtelenségig* vitákat” – a végtelenségig tartó vita arra enged következtetni, hogy vagy számos sorozatos vita történt és fog történni vagy egy vita-folyamatra utal a beszélő, az előzőleg említett törvényszerű magatartásmód, amelyről a beszélő elmarasztalással szólt, arra enged következtetni, hogy számos vita volt már és félő, hogy lesz még. „nem tudom milyen alkotmányellenes kéréseknek/kérelmeknek” – a „nem tudom milyen” jelző újból csak bagatellizáló funkciót tölt be, minthogyha azok a kérelmek nem lennének érdeemesek arra, hogy megnevezze őket, míg az alkotmányellenes kérelmek az autonómia-követeléseket takarják.

A Menetelés nem ütközött túl sok előzetes akadályba: a Székely Nemzeti Tanács engedélyt kapott az esemény lebonyolítására és jelentősebb atrocitások nem is övezték az eseményt. Az online fórumokon³¹ azonban meglepően nagy arányban érvényesültek az 1a)-hoz hasonló attitűdök, azonban nem állítanám, hogy az érzület teljesen megegyező az 1a)-ban vázoltakkal.

Véleményem szerint a következő sablonok szerint szerveződtek a magyar-ellenes megnyilvánulások:

3a) A magyaroknak nem szabad elfelejteniük, hogy Romániában vannak (hasonlatos a (2c)-hez és a (2d)-hez.

3b) A Menetelés közben kifejezett autonómia törekvéseknek nincs helye Romániában – a román alkotmány is tiltja (és a magyarok hiába „menetelnek”, az nem változtat semmin).

Szignifikáns számban jelennek még meg a „történelmi érvelések”, amelyek szerint a románok történelmi jogos birtokosai Románia területének és a magyarok (vagy székelyek) csak később jutottak Románia területére. Ezt a gondolat folyamatot nem kívánom tárgyalni, agyoncsépett, idejétmúlt és legfőképpen irreleváns a kérdés tekintetében. Ugyanakkor a (3a) típusú megnyilvánulásokat nem ragozom, inkább rátérnék az annál talán izgalmasabb (3b)-re.

(3b) egy legitimációs próbálkozást takar a beszélő részéről. A beszélő nem csak pusztán személyes belső meggyőződéseikre alapozzák véleményüket, hanem egy külső legitimációs segítséget is beemelnek a diskurzusba. Amíg az előző eseteknél megjelent az a gondolat (mint a (2c) esetében), hogy a magyarok gondolhatnak, vagy érezhetnek bárhogy, az a beszélő számára mindegy, hiszen a magyar kisebbség számára nyílt az opció az ország elhagyásával kapcsolatban, addig a (3b) azt foglalja magában, hogy a magyar autonómia törekvések törvényellenesek. Ez a „törvényellenesség” viszont nem csak egy megállapítás. Hogyha a zárójeles rész is implikálva van a megnyilvánulásba, akkor annál világosabbá válik, hogy a beszélő a törvényi legitimációs keret értelmében a magyarok kérelmét is, és ezzel érzületüket is lekicsinyli. Azt a feltételezést engedi meg magának, hogy a magyar kisebbség kérései másodrendűek a törvényhez képest és a – mindenhatónak beállított – törvény szükségszerűen és örökösen a magyar kisebbség hasonló kérelmei ellen lesz.

³¹<http://www.mediafax.ro/politic/antonescu-despre-marsul-secuilor-e-inacceptabila-chiar-si-simularea-unei-enclave-in-romania-11569597#comments>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

(3b) magába foglal egy látszólag legitimált érdektelenséget a kisebbség érzületeire vonatkozóan. Gyanítom, hogy egyébként az érdektelenség nem szükségképpen valódi – hiszen akkor a beszélő nem érezné szükségét egy externális legitimációnak. De a Románia alkotmánya által nyújtott törvényi keretek egy gyors megoldást nyújtanak azoknak, akik keresik a gyors megoldásokat: az, hogy a román alkotmány kifejezetten tiltja a Románia területi integritása ellen irányuló aktusokat könnyű kiútnak számít a beszélők számára.

Ez az érv még akkor is kézenfekvő, amikor a területi integritásnak semmi köze nincs az adott kérdéshez. A fogalmak összemosása és a fogalom-felhők keveredése azonban azt eredményezi, hogy a közvéleményben torz mentális modellek alakulnak ki – mint ahogy ez elvárható. A kívülről kapott ingerek befolyásolják a beszélők megnyilvánulásaiban körvonalazódó sablonokat, hiszen befolyásolják a beszélők véleményét.

4. Kisebbség és elismerés

Fábián Gyula³² 2002-ben elemzi az akkori Romániai kisebbségek jogi helyzetét, s habár a jogszabályok némileg változtak azóta, valamint írása jócskán megelőzi az általam ismertetett eseteket, az elemzése némi jóindulattal még mindig applikálható a romániai magyar kisebbség helyzetére.

Elemzésében így vélekedik a kisebbségi identitásról már rögtön az elemzés bevezető soraiban:

Ahhoz, hogy kisebbségnek minősüljön, az objektív jellegzetességek felmutatása mellett minden népcsoportnak továbblétezési tudattal is kell rendelkeznie. Az identitás bevallása ennek a tudatnak bizonyítására is szolgál. Ugyanakkor a kisebbségvédelem végső célja az, hogy egy bizonyos népcsoport meg tudja őrizni másságát, identitását, ellenben abban az esetben, ha ez elveszti identitását, nem kívánja többé hangsúlyozni másságát, akkor nincs már szükség kisebbségi jogvédelemre sem, mivel bekövetkezik a

³² Fábián Gyula: Az identitáshoz való jog Romániában, a lakosságnyilvántartás tükrében, in: Kisebbségkutatás - 11. évf. 2002. 4. Szám. Online elérhetőség: <http://epa.oszk.hu/00400/00462/00016/4.htm>., utolsó letöltés: 2014-07-22.

többség által való asszimilálás. Tehát az identitás bevallása előfeltétele az identitás megőrzésének.³³

A továbbiakban öt releváns témáról beszél, az identitáshoz való jogról, melynek esetében leginkább a csángó-magyarság helyzetére tér ki, a romániai népszámlálások megszervezésével kapcsolatos homályos intézkedésekre, a romániai lakosság nyilvántartásra és az adatvédelemre, majd a romániai kisebbségek identitás bevallásának gyakorlati hasznára. Azok után, hogy részletesen kitér az akkor éppen releváns jogszabályokra, elemzését azzal zárja, hogy a romániai kisebbségi jogok elismerése inkább nevezhető passzívnak:

Következésképpen, abból kiindulva, hogy Romániában inkább egy passzív, megtűrő kisebbségjogi politika folyik, elmondhatjuk, hogy létezik kötelező identitásregisztrálás abban az esetben, ha az államnak szüksége van erre, és ugyanez fakultatívvá válik, amikor az identitásbevallás által a kisebbség megszerez vagy megtart bizonyos jogokat.³⁴

Tehát, az identitás figyelembe vételét a legtöbb esetben kérvényezni kell, úgy, mint az oktatásban elfoglalt külön kisebbségieknek fenntartott helyek esetében. Az identitás jogilag tehát védettnek mondható a kisebbségiek számára, azonban ez, Fábián szerint, leginkább egy felszínes elismerésről lenne szó.

Ez az elemzés jelen szempontból azért releváns, mert a jogi szempontok, úgy, mint az alkotmányban megemlített 1. cikkely, valamint 6. cikkely még a laikus megnyilvánulók számára is alapot biztosíthat a véleményének fenntartásával kapcsolatban, még hozzá két módon:

a. az első cikkelyben megfogalmazottak gyakran előkerülnek az autonómia törekvésekkel kapcsolatos közbeszédben. Románia területi egységének alkotmányos védelme, gyakran legitimálja a beszélők attitűdjeit, mint ahogy az utolsó elemzett esetben láthattuk. Azaz a jogi keretek biztosítják a beszélőket, hogy megnyilvánulásuk valamilyen objektív módon jogos és helyénvaló, a magyarok nem állhatnak elő semmilyen autonómia

³³ U.o.

³⁴ U.o.

törekvéssel – arra azonban már kevesebben reflektálnak, hogy a területi autonómia nem az egyetlen, amihez esetlen nyúlhatna a kisebbség. Azonban a sokat emlegetett cikkely minden autonómia törekvéssel szemben minden beszélőt „feljogosít” arra, hogy mellőzzön bármilyen csoportos önrendelkezési kérelmet.

b. Az identitáshoz való további jogok, azonban az ellenkező hatást érik el: a R-magyar ellenes megnyilvánulással élőknek nem arra ad alapot, hogy kétségbe vonják a kisebbségiek autonómia kérelmét, hanem arra, hogy apellálhassanak a már meglévő jogi alapokra. Azaz, hogy mondhatják azt, hogy a magyaroknak már amúgy is vannak jogaik, melyekből előnyeik származnak, a románokkal szemben és, ezáltal a továbbiak kérelmezésére nem jogosultak. Arra azonban, amint az előző esetben is, már kevesebben reflektálnak, hogy ezek a jogok mit is biztosítanak és legfőképp milyen módon. A jogok megvalósításával kapcsolatos kérdéseket mellőzik, hiszen, pusztán a kodifikált jogok megléte megerősíti őket abban a tudatban, hogy a magyarok alapvetően is előnyös státusban vannak.

Ezekben az esetekben tehát a jogi kodifikáció megerősítheti a beszélőket attitűdjeik legitim voltában. Megalapozzák a mellőző attitűdöt és számos esetben „megspórolják” a lehetséges problémák tovább gondolását. Látszólagos jogi keretek biztosítása ezáltal bizonyos esetekben ronthat az interetnikus valamint személyközi kapcsolatokon.

A kisebbségek jogi elismerése releváns faktornak számít a közbeszéd alakításában. Azáltal, hogy bizonyos aspektusokat jogilag elismerünk és kodifikálunk, biztosíthatjuk a beszélőket arról, hogy véleményük helyénvaló és jogos, mint már azt említettem, ami viszont azzal jár, hogy a beszélő könnyűszerrel nevezheti a kisebbségiek kérelmeit jogtalanak és helytelennek. Ez márpedig jócskán ront a személyközi és intézményes viszonyokon.

Charles Taylor korszakalkotó *Politics of Recognition*³⁵ című tanulmánya a liberális állam egyenlősítési tendenciájával fellépő mulasztására mutat rá. Azon kívül, hogy precízen mutat rá a liberális állam feltehető deficitjeire és felépíti a multikulturalizmus alapjait, egy nagyon fontos dologra tér ki. Az identitás formálása nem internálisan működik, vagy nem csupán: szükségünk van külső visszajelzésekre és külső véleményekre ahhoz, hogy megalkossuk identitásunkat. Szükségünk van „szignifikáns másokra” (*significant others*)³⁶, akikkel szemben párbeszédre lép identitásunk. Az identitás ugyanis nem monologikus

³⁵ Taylor, Charles: *The Politics of Recognition*. In Amy Gutmann (ed.): *Multiculturalism. Examining the Politics of Recognition*. Princeton UP, New Jersey, 1994, 25-75.

³⁶ Taylor, Charles: *The Politics of Recognition*. In Amy Gutmann (ed.): *Multiculturalism. Examining the Politics of Recognition*. Princeton UP, New Jersey, 1994, 32.

természetű, hanem dialogikus. A szignifikáns másokkal interakcióba lépve alakul az identitás, a diskurzus határozza meg. Diskurzus és dialógus alatt Taylor nem csupán verbális megnyilvánulásokról beszél, hanem bármilyen fajta megnyilvánulásról, ami feltételezheti a kölcsönösséget. Az általa leírt dialógus inkább hasonlít egy verseny helyzetre, melyben az identitások küzdenek az elismerésért – akár átvitt értelemben, akár ténylegesen.

Jelen dolgozat esetében a dialógus értelmezhető szó szerintinek: bizonyos identitások elismerése vagy mellőzése megnyilvánulhat nyelvi formában, mint ahogy meg is nyilvánul. Az antagonizáló nyelvi megnyilvánulások számos esetben kertelés nélkül más esetekben pedig burkoltan – de némi elemzés után nyilvánvalóbban – küzdenek az identitás fenntartásáért vagy eltiprásáért. S amíg a jogi elismerés kérdésével csak a kisebbségek egy része találkozik közvetlenül, a nyelvi megnyilvánulások sokkal többeket érintenek.

5. Következtetések

Az előzőekben igyekeztem bemutatni néhány magyar-román interetnikai konfliktust és legfőképp ezek leképződését a romániai médiában és köztudatban. Az esetek bemutatásán kívül kiemeltem mindhárom esettel kapcsolatban legalább egy szemléltető nyilatkozatot (vagy részletet egy nyilatkozatból) konkrét politikai aktoroktól, akik valamilyen releváns módon kötődtek az adott eseményhez, és igyekeztem ezeket mélyebben megvizsgálni. Ezek után szemügyre vettem azokat az attitűd-sablonokat, melyek tetemesebben jelen voltak a kinyilvánított magyarellenesnek nevezhető köznépi vélemények között – leginkább releváns fórumokban leírtakra hagyatkozva.

Az első elemzett eset, azaz a MOGYE magyar vonalának elindításával kapcsolatban a két ismétlődő sablon közül az (1b) azt sugallja, hogy a beszélő ellentétes érzelmekkel viszonyul a magyarok ismétlődő (jog-)kérelmeivel szemben és szívesebben venné, ha a bizonyos kérelmek elmaradnának. A Dobre féle nyilatkozat értelmében a marosvásárhelyi magyarok jelenléte nem teszi különlegessé Marosvásárhely esetét, a román nyelv hivatalosságán nem változtat a számos magyar jelenléte és az egyetlen hivatalos román nyelv mellett a magyar nyelv használata ugyanúgy nem merülhet fel Marosvásárhelyen, mint az ország többi pontján.

A második esetben, a (2a) sablonra épülő nyilatkozatok Sabina Elena értékelésén kívül a magyar kisebbség feltételezett érzelmeit szándékosan – vagy szándéktalanul – mellőző attitűdöt részesítik előnyben. A (2c) típusú nyilatkozatok szándékuk szerint nem számolnának a magyarok ellenkező véleményével, vagy szívesebben látnák a magyarok távozását az ország területéről, minthogy hangoztassák a véleményeiket – a beszélőt ezzel arra kényszerítve, hogy meghallgassa ezeket. A (2d) típusú felszólalások „rendre kívánják utasítani” a magyar kisebbséget: „emlékeztetik őket” arra, hogy kisebbségi szerepben nem kívánatos, hogy olyannyira beleszóljanak a román többség országának dolgaiba, amennyire teszik. A kormányfő nyilatkozata ingadozik a kérdés figyelmen kívül hagyása és az erőteljes állásfoglalás között: a kérdést nem kívánja szükségszerűen jelentősnek bemutatni, inkább egy szándékosan felfokozott helyzetnek mutatja be, de a kérdéshez kapcsolódó radikális megnyilvánulások ellen hatékonyan kíván fellépni. Mindenközben azt sugallja, hogy a kérdéssel nem érdemes foglalkozni.

A Menetelés esetében, (3a)-ba tartozó megnyilvánulások erőteljes hasonlóságot mutatnak a fentebb említett (2c)-hez és (2d)-hez, míg a (3b) típusú megnyilvánulások egy

külső legitimációs eszközön alapulnak (az alkotmány) aminek felsőbbrendűsége megkérdőjelezhetetlennek és evidenciának van beállítva. A törvény adta kereteket segítségül hívva a beszélő illegitimnek és – helyenként – irrelevánsnak állítja be a magyar kisebbség törekvéseit, mondván, hogy a román törvénykezés értelmében az autonómia törekvések nem lehetnek eredményesek és a magyarok jobban tennék, hogyha ebbe belenyugodnának. A Meneteléssel kapcsolatban nyilatkozó Dragnea szavai arra engednek utalni, hogy az alkotmányellenes kisebbségi jogkérelmek kérdéseivel nem érdemes foglalkozni, hiszen ezek alkotmányellenesek – és az alkotmányellenesség automatikusan maga után vonná a jogkérelmek lehetetlenségét – nyilatkozata hasonlatos a (3b)-ben megfogalmazottakhoz.

A szemléltetett nyilatkozatok jelentős részében – azon túl, hogy a magyar-érintettségű ügyekben nem a kisebbség oldalán állnak – még fellelhető egy közös vonás: a magyar kisebbséggel kapcsolatos ügyekben, különböző indokokra hagyatkozva, nem tulajdonít fontosságot a kisebbség véleményének, és bizonyos esetben még ajánlatosnak is tűnteti fel ezt az attitűdöt.

Az R-magyar-ellenes megnyilvánulások vizsgálatában elkerülhetetlen párhuzamot vonnunk a vissza-visszatérő mellőző attitűd és a Charles Taylor³⁷ féle elismerés gondolat között. Az említett beszélők kvázi-tudatosan mellőzik a kisebbség igényeit és problémáit, sőt, esetenként ezen attitűd követésére is sarkalják társaikat. Habár a Taylor által meghatározott elismerés elmélet középpontjában az identitás elismerése áll és a fentebb említett esetek nem feltétlenül kapcsolódnak szükségszerűen az identitás elismeréséhez vagy annak el nem ismeréséhez (azaz a beszélők nem szükségszerűen a kisebbségi *identitás* mellőzését helyeslik), mégis felvethető néhány hasonlat az identitás el nem elismerése és az R-magyar-ellenes megnyilvánulások között – a kisebbségi identitás elismerését elméletileg garantálja a román alkotmány, mint ahogy már számos esetben említettem. A visszatérő mellőző attitűd pedig nem is közvetlenül az identitásra vonatkozik, hanem azokra a bizonyos etnikai jellegű *kérdésekre és feszültségekre*, amelyekben a román többség és a magyar kisebbség ellentétbe helyeződik. A burkoltabb, kevésbé sértő R-magyar-ellenes megnyilvánulások egy jelentős hányadában az jelenik meg, hogy a kisebbségi jogköveteléseket „unják” a beszélők. És, habár ezek az attitűdök nem a kisebbségi identitást célozzák, egy gyakran megjelenő attitűd viszont igen: az (1b), (2d) és (3a) típusú kijelentések, amelyek magukban foglalják a kisebbségi státus *másodlagos* voltát. Ez a másodlagosság azonban magában foglalja az elismerés hiányát és enyhén szólva megkérdőjelezi az egyenlőséget.

³⁷ Taylor, Charles: The Politics of Recognition. In Amy Gutmann (ed.): *Multiculturalism. Examining the Politics of Recognition*. Princeton UP, New Jersey, 1994, 25-75.

A fórumokon kifejezett negatív véleményekben megjelenő mellőző attitűd a megszólalók személyes magánvéleménye, amelyek kendőzetlenül és nyíltan jelennek meg a világhálón. Nincs is miért puhítaniuk mondanivalójukon: a világháló anonimitást kölcsönöz szavaiknak. A politikai aktorok azonban hivatalos szerepben jelennek meg a médiában – még akkor is, amikor csak a „saját személyes” véleményüket hangoztatják. Szavaiknak súlya van, befolyásolni tudják a közvéleményt. A befolyással bíró beszélők mellőző attitűdjei sokkal könnyebben lecsapódnak a közvéleményen és sokkal mélyebb nyomokat hagynak. Az előbbieken felvázolt mellőző attitűdök nem vezetnek megoldáshoz: azáltal, hogy azok is mellőzik vagy mellőznék a kisebbségi igényeket és kérdéseket, akik ágensi pozícióban vannak, a kérdések nem tűnnek el. Csak duzzadni fognak, és ami egyszer úgy tűnt, hogy egy mesterségesen duzzasztott, irreleváns ügy, robbanással fenyegethet.

Felhasznált könyvészet

Benhabib, Seyla: *The Rights of Others. Aliens, Residents and Citizens*. Cambridge UP, 2004.

Fábián Gyula: Az identitáshoz való jog Romániában, a lakosságnyilvántartás tükrében, in: *Kisebbségkutatás* - 11. évf. 2002. 4. Szám. Online elérhetőség: <http://epa.oszk.hu/00400/00462/00016/4.htm>., utolsó letöltés: 2014-07-22.

Schmitt, Carl: *A politikai fogalma*, Osiris Kiadó, Budapest, 2002.

Taylor, Charles: The Politics of Recognition. In Amy Gutmann (ed.): *Multiculturalism. Examining the Politics of Recognition*. Princeton UP, New Jersey, 1994, 25-75.

Van Dijk, Teun A.: Discourse and Cognition in Society. In D. Crowley & D. Mitchell, *Communication Theory Today*. Oxford: Pergamon Press, 1993, 107-126.

Van Dijk, Teun A.: Power and the news media, In D. Paletz (Ed.), *Political Communication and Action*. Cresskill, NJ: Hampton Press, 1995, 9-36.

Van Dijk, Teun A.: Principles of Critical Discourse Analysis. in: *Discourse & Society*, 4(2), 1993, 249-283.

Van Dijk, Teun A.: What is Political Discourse Analysis? Key-note address Congress Political Linguistics. Antwerp, 7-9 -December 1995. In Jan Blommaert & Chris Bulcaen (Eds.), *Political linguistics*. Amsterdam: Benjamins, 1997, 11-52.

Felhasznált online források

http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_1&par1=1#t1c0s0a1, utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

<http://www.gandul.info/financiar/recensamant-date-finale-cati-romani-mai-sunt-in-romania-harta-emigratiei-in-europa-11082108>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

http://jog.sapientia.ro/data/hallgatok/letoltesek/Romania_alkotmanya_HU.pdf, utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_28591/Citeste-AICI-textul-integral-al-motiunii-de-cenzura-care-a-dat-jos-Guvernul-Ungureanu.html#axzz2Fc6KIew7. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

<http://www.ziare.com/udmr/pdl/udmr-ameninta-daca-pdl-se-razgandeste-cu-umf-tg-mures-parasim-guvernarea-1156243>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

<http://www.hotnews.ro/stiri-esential-11728725-ministerul-educatiei-solicita-umf-targu-mures-rezolvarea-problemelor-privind-carta-universitara-caz-contrar-riscand-taierea-finantarii-rectorul-umf-targu-mures-daca-infiinteaza-alte-structuri-care-nu-.htm>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

<http://www.ziare.com/stiri/maghiari/rectorul-umf-targu-mures-daca-ne-despartim-n-o-sa-corespundem-normelor-1155924>. utolsó letöltés időpontja: 17:54, 2014-04-16.

<http://www.mediafax.ro/social/prefectul-de-mures-noua-structura-de-la-umf-va-duce-la-segregarea-studentilor-pe-criterii-etnice-12204322>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

http://www.realitatea.net/protest-500-de-oameni-impotriva-separarii-etnice-la-umf-targu-mures_922192.html. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

<http://www.ziare.com/ciprian-minodor-dobre/stiri-ciprian-minodor-dobre/ciprian-dobre-pnl-despre-umf-tg-mures-scoala-romaneasca-a-primit-o-palma-1158441>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

<http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

http://www.petitieonline.com/respectati_autonomia_universitara_la_umf_tg-mures

<http://www.petitieonline.com/forum/post/631479>,. utolsó letöltés időpontja: 17:50, 2014-04-16.

http://www.wowbiz.ro/va-mai-amintiti-de-sabina--fata-cu-bentita-tricolora-vezi-ce-a-facut-de-1-decembrie_80147.html. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

<http://www.frontpress.ro/2013/03/sabina-elena-despre-momentul-1-decembrie-2012.html>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

<http://www.mediafax.ro/social/o-eleva-a-fost-amenintata-pentru-ca-a-purtat-o-bentita-tricolora-la-scoala-de-ziua-maghiarilor-de-pretutindeni-politia-a-deschis-dosar-penal-10680288>. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

<http://www.mediafax.ro/politic/ponta-despre-cazul-fetei-din-covasna-nu-vreau-sa-inflamam-lucrurile-dar-nici-nu-acceptam-abuzuri-10694142>. utolsó letöltés időpontja: 14:17, 2014-04-16.

http://www.realitatea.net/sabina-elena-eleva-cu-benti-a-tricolora-invitata-acum-la-realitatea-tv_1140923.html. utolsó letöltés időpontja: 17:55, 2014-04-16.

<http://www.vice.com/ro/read/sabina-fata-cu-bentita-tricolora-este-un-nonsubiect>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

<http://www.vg.hu/kozelet/politika/szimpatiatuntetes-budapest-en-a-szekelyek-nagy-menetevel-414685>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

<http://jobbik.hu/hireink/jobbik-csatlakozik-szekelyek-nagy-menetelesehez>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

<http://www.mediafax.ro/politic/dragnea-despre-marsul-secuilor-nu-acceptam-la-nesfarsit-discutii-despre-solicitari-neconstitutionale-11575696>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.

<http://www.mediafax.ro/politic/antonescu-despre-marsul-secuilor-e-inacceptabila-chiar-si-simularea-unei-enclave-in-romania-11569597#comments>. utolsó letöltés időpontja: 17:56, 2014-04-16.